

JAARVERSLAG 1993 DNPP

Inleiding

Het jaar 1993 was voor het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen (DNPP) van de Rijksuniversiteit Groningen druk en vruchtbaar. Aan het begin ervan was het DNPP mede-organisator van een symposium over het liberalisme; aan het einde van het jaar werd een belangrijke bijdrage geleverd aan de totstandkoming van een tentoonstelling over het communisme in Oost-Groningen. In de tussentijd werd onder andere het bibliografische project betreffende de PSP voltooid.

Naast deze bijzondere activiteiten werd uiteraard veel aandacht besteed aan de reguliere taken van het DNPP. Mede door enkele substantiële schenkingen groeiden de bestanden aanzienlijk. Daarnaast vormde de dienstverlening weer een hoofdbestanddeel van de werkzaamheden van het DNPP.

Wetenschappelijk Adviescollege ten behoeve van het DNPP

Conform het reglement van het DNPP (art. 7, 8, 9 en 10) werd in 1980 het Wetenschappelijk Adviescollege t.b.v. het DNPP ingesteld. Op 1 januari 1993 bestond het Adviescollege uit de volgende leden:

- prof.dr. D.F.J. Bosscher, hoogleraar Eigentijdse Geschiedenis, op voordracht van de Faculteit der Letteren;
- prof.dr. F.N. Stokman, hoogleraar Sociologie, op voordracht van de Faculteit der Psychologische, Pedagogische en Sociale Wetenschappen;
- prof.mr. J.J. Vis, hoogleraar Staatsrecht, op voordracht van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid;
- dr. J.M. van Boetzelaer (voorzitter), directeur Dienst Onderwijs, Onderzoek en Planning van de Rijksuniversiteit, op voordracht van de Bibliothecaris;
- dhr. Chr. Wiersma, directeur Openbare Bibliotheek te Groningen, op voordracht van de Bibliothecaris;
- dr. A.C. Klugkist, Bibliothecaris, adviserend lid.

Het Wetenschappelijk Adviescollege vergaderde in het verslagjaar twee maal, op 11 januari en op 27 september. Op de eerste bijeenkomst werd onder meer het jaarverslag 1992 van het DNPP besproken. In september werd van gedachten gewisseld over de eventuele retrospectieve invoer van de catalogus van vóór

1985 in het geautomatiseerde bestand van het DNPP en de financieringsmogelijkheden van dit 'retro-project'.

Personeelsformatie

Op 1 januari 1993 was de staf van het DNPP als volgt samengesteld:

mevr. B.H. Pier - secretaresse (1,0 fte)

dr. A.P.M. Lucardie - wetenschappelijk medewerker (0,5 fte)

mevr. drs. M. Nieboer - documentaliste (0,5 fte)

mevr. I.M. Noomen - documentaliste (0,5 fte)

drs. G. Voerman - Hoofd (1,0 fte)

Op 1 januari 1993 ging mevr. Nieboer weer volledig op het DNPP aan het werk. Ten gevolge van een ongeluk was zij in 1992 enkele maanden (gedeeltelijk) afwezig geweest. Met de volledige hervatting van haar werkzaamheden op 1 januari eindigde op die datum de tijdelijke uitbreiding van de aanstelling van mevr. Noomen (van 0,1 fte) en de tijdelijke aanstelling van dhr. J.F. Bos (van 0,2 fte). Met ingang van 11 oktober ging mevr. Pier met zwangerschapsverlof. Zij werd vervangen door mevr. H.A.T. Borcherts. Mevr. Nieboer en mevr. Noomen volgden in 1993 de Opleiding Documentaire Informatiekunde (ODI) aan de Universiteit van Amsterdam. Hierdoor waren zij gedurende tien resp. vijf maanden een dagdeel per week vrijgesteld. Evenals vorige jaren verrichtte drs. J. Hippe ook in het verslagjaar weer vele waardevolle diensten voor het DNPP. In maart startte drs. R.F. van Wijk zijn werkzaamheden. Eén dag per week werkte hij op vrijwillige basis aan het Partij Data Bestand (PDB). Dhr. Wiersema zette als vrijwilliger zijn werkzaamheden aan de bibliografie betreffende *'de PvdA en het buitenlands beleid 1946-1991'* op beperkte schaal voort.

Ook in dit verslagjaar deden enkele stagiaires op het DNPP werkervaring op. In maart liepen mevr. L. de Jong en mevr. S. Frans, studentes aan de Rijkshogeschool Groningen - studierichting Bibliotheek- en Documentaire Informatie (BDI) - een korte stage. Van augustus tot december verrichtte dhr. D. Klaver in het kader van de cursus Stichting Opleidingen en examens voor Documentaire informatievoorziening en administratieve organisatie (SOD) werkzaamheden op het DNPP.

Dienstverlening

De dienstverlening, die als altijd een groot beslag op de arbeidstijd legt, vindt gewoonlijk op drieërlei wijze plaats: rechtstreeks aan gebruikers die ter plaatse de bestanden raadplegen; als reactie op schriftelijke verzoeken en als reactie op telefonische verzoeken. Vergeleken met voorgaande jaren nam in 1993 het aantal

gebruikers dat het DNPP bezocht licht toe tot bijna 1.000. Het aantal gebruikers dat uitsluitend schriftelijk dan wel telefonisch om informatie vroeg steeg eveneens, tot ongeveer 1.100. De groep gebruikers bestond ook nu weer vooral uit doctoraalstudenten van verschillende disciplines. Ook HBO-studenten, leden van politieke partijen, journalisten, wetenschappers, leraren en leerlingen van middelbare scholen deden echter een beroep op het Centrum.

Dienstverlening vond ook plaats door middel van ondersteuning van onderwijsactiviteiten van verschillende aard (zie onder 'relaties met instellingen en het onderwijsveld'). Tevens werd medewerking verleend aan een expositie over het communisme in Oost-Groningen.

Documentatie

De tweede belangrijke taak van het DNPP, naast en als voorwaarde voor de dienstverlening, bestaat uit documentatieactiviteiten. Voor een uitgebreid overzicht van de op het Centrum aanwezige periodieken en de overige collecties wordt verwezen naar de in het najaar van 1991 gepubliceerde, geheel herziene en geactualiseerde *Beschrijving van de collecties van het Documentatiecentrum Nederlandse Politieke Partijen*. Een globale aanduiding is hier echter op zijn plaats. In 1993 werden op het DNPP de volgende bestanden bijgehouden en uitgebreid:

1. *systematische bibliografie*, waarin artikelen van en over partijen uit alle partijbladen en opinieweekbladen en voorts uit enkele dagbladen en wetenschappelijke tijdschriften, alsmede boeken en brochures worden verwerkt.
2. *handbibliotheek*, waarin overzichts- en achtergrondwerken van en over politieke partijen. In 1982 werd dit bestand opgezet. De handbibliotheek is beperkt van opzet en omvat geselecteerde werken, die evenals de overige bestanden niet worden uitgeleend, maar wel ter plaatse raadpleegbaar zijn. Eind december 1993 omvatte de handbibliotheek circa 1.700 titels.
3. *brochurecollectie*. Bij dit bestand, dat eveneens in 1982 werd opgezet, wordt naar volledigheid gestreefd. Dat wil zeggen: alle door partijen of verwante organisaties gepubliceerde brochures, nota's en rapporten worden aangeschaft. Eind december 1993 omvatte de brochurecollectie 3.800 titels. Vanzelfsprekend worden alle brochures ontsloten via de systematische bibliografie.
4. *knipselbestand*, waarin op basis van vier dagbladen (*NRC-Handelsblad*, *De Volkskrant*, *Trouw* en *Nieuwsblad van het Noorden*) relevante artikelen per partij chronologisch worden geordend.
5. *collectie dag- week- en partijbladen*. Het DNPP bezit vanaf 1973 een uitgebreide collectie ingebonden of op microfiche gefotografeerde dagbladen,

opinie-weekbladen en partijbladen. Zeker bij de laatste categorie wordt gestreefd naar volledigheid.

6. *geluidsarchief*. Naast interviews met prominente partijpolitici (veelal gehouden in het kader van een specifiek onderzoek) bevat deze collectie vooral integrale geluidsopnames van belangrijk geachte partijbijeenkomsten zoals congressen en partijraden. In het verslagjaar ontving het DNPP van het CDA een grote verzameling banden met dergelijke opnames.

7. *affiche-collectie*. In 1986 is begonnen de groeiende hoeveelheid affiches systematisch te ordenen, te fotograferen en te ontsluiten. Eind 1993 bezat het DNPP ongeveer 1.250 verschillende affiches van politieke partijen. Tegen betaling kunnen negatieven en/of afdrucken ter beschikking worden gesteld.

8. *archivalia*. Het DNPP ontvangt regelmatig archivalia van partijen en particulieren. Per 31 december 1993 had het DNPP de volgende, voor onderzoek beschikbare, collecties in beheer:

- Anti-revolutionaire kiesvereniging Ulrum (ARP; 1888-1981)
- J.G. Bettink (comité-Oud/oprichting VVD; 1947-1948)
- B. de Boer (D66; 1967-1986)
- R.A.P. van den Bree (EVP; 1979-1986)
- H. Dekker (PPR; 1967-1971)
- J.M. Drees (DS'70; 1970-1983)
- W. Drees (DS'70; 1970-1983)
- D66 (partijarchief; ca. 1967-1983)
- DS'70 (partijarchief; 1970-1983)
- H.C. Dresselhuys (Bond van Vrije Liberalen en Vrijheidsbond; ca. 1917-1926)
- EVP (partijarchief, inclusief archiefstukken betreffende de EPV; 1978-1991)
- JOVD (landelijk archief; 1970-1985)
- JOVD-afdeling Groningen (1952-1984)
- Liberale Studenten Vereniging Nederland (1963-1976)
- A.J. Meerburg (D66; 1968-1974)
- D. Ploeger (socialisme, anarchisme, PSP; ca. 1900-1975)
- PSP-afdeling Groningen (1957-1990)
- PSP-gewest Groningen (1973-1981)
- A. Russchen (DS'70; 1970-1983)
- J. Schilthuis (VDB; 1919-1946)
- N.F.I. Schwarz (D66; 1967-1974)
- Joh.H. Springer (VVD; 1952-1985)
- dr. G. Taal (liberalisme; ca. 1900-1956)
- dr. G. Taal (VVD; 1950-1974)

- VDB-afdeling Amsterdam (1945)
- VVD (partijarchief, inclusief archiefstukken inzake LSP en PvdV; ca. 1900-1990)
- VVD-afdeling Delfzijl (1979-1987)
- VVD-afdeling Haren (1967-1987)
- VVD-afdeling Hefshuizen (1978-1987)
- VVD-afdeling Stadskanaal (1979-1984)
- VVD-Kamercentrale Groningen (1964-1991)
- VVD-Ondercentrale Veenkoloniën-Westerwolde (1975-1984)
- H.J.G. Waltmans (PPR; 1972-1983)

In verband met de beperkende voorwaarden die soms aan de raadpleging van een archief zijn gesteld, verdient het aanbeveling van tevoren contact op te nemen. Het is in alle gevallen noodzakelijk schriftelijke toestemming voor raadpleging te verkrijgen van het Hoofd van het DNPP en in een enkel geval ook van de archiefhouder. Hiervoor zijn speciale formulieren beschikbaar.

9. *overig*. Zonder uitputtend te zijn, worden hier nog enkele bestanden genoemd:

- het Partij Data Bestand (PDB);
- collecties statuten, reglementen, jaarverslagen, verkiezings- en beginselprogramma's;
- personenbestand;
- congresstukken (van congressen, partijraden, algemene ledenvergaderingen).

Om deze bestanden, vooral de systematische bibliografie, ook voor een vroegere periode op specifieke deelterreinen zo volledig mogelijk te maken, worden bibliografische projecten opgezet. In het verslagjaar werd aan twee van dergelijke projecten gewerkt. Dhr. Wiersema hield zich zoals reeds vermeld korte tijd als vrijwilliger bezig met de bibliografie betreffende '*de PvdA en het buitenlands beleid 1946-1991*'. De bibliografie betreffende de PSP werd in december gepubliceerd, in samenwerking met het Internationaal Instituut voor Sociale Geschiedenis (IISG) te Amsterdam. Een bibliografie van de christen-democratie en een overzicht van de archieven van de sociaal-democratie zijn in voorbereiding.

De verwerking van schenkingen van documentatie- en archiefmateriaal is zeer arbeidsintensief. Als aanvulling op de eigen bestanden werd van de PvdA en de Evert Vermeer Stichting een grote schenking brochures ontvangen. Ook van de in 1991 opgeheven PSP verkreeg het DNPP een aanzienlijke hoeveelheid brochures. Door het CDA werd zoals hierboven al vermeld een grote collectie geluidsopnamen van partijbijeenkomsten naar het DNPP overgebracht.

In het verslagjaar werden ook weer diverse archieven van partijen verkregen. Zo deponeerde D66 een aanvulling op haar partijarchief op het DNPP. Ook de

JOVD bracht het recente deel van haar archief naar het DNPP over. Naar verwachting zal dit deel in 1994 geordend zijn. In de loop van 1993 werden diverse supplementen op het archief van de VVD ontvangen. Het is de bedoeling dat eind 1994 een gids zal verschijnen waarin de plaatsingslijsten zijn opgenomen van de voornaamste op het DNPP gedeponeerde archieven.

Automatisering

In 1986 is - na geruime tijd van voorbereiding - een begin gemaakt met de automatisering van de DNPP-bestanden. Titelbeschrijvingen voor de systematische en alfabetische bibliografie worden verwerkt met behulp van de computer. Deze verwerking vindt plaats via het systeem van PICA, het samenwerkingsverband van de wetenschappelijke bibliotheken in Nederland. Per 31 december 1993 waren bijna 18.000 titels verwerkt.

In 1987 werd een begin gemaakt met het Online Retrieval Systeem (ORS). Dit systeem, waarin door gerichte zoekopdrachten de gewenste bibliografische gegevens kunnen worden verkregen, kwam in 1990 'bedrijfsklaar'. In het verslagjaar werd de grondige bewerking van de trefwoordenlijst voortgezet. Deze herziening zal naar verwachting in de eerste helft van 1994 haar beslag hebben gekregen. In deze periode zal het ORS van het DNPP voor (institutionele) gebruikers beschikbaar komen via het Open Bibliotheek Netwerk (OBN). Het manuele systeem (de kaartenbakken) wordt met ingang van 1 september niet langer bijgehouden.

Onderzoek en publikaties

Behalve de documentatie en de dienstverlening heeft het DNPP ook tot taak wetenschappelijk onderzoek naar Nederlandse politieke partijen waar mogelijk te stimuleren, te ondersteunen en te begeleiden. Om deze taken naar behoren te kunnen vervullen zijn goede contacten met het onderzoeksveld van belang. In 1993 werden verschillende - meestal elders geïnitieerde - onderzoeksprojecten door het DNPP ondersteund:

- Bibliografie betreffende de Pacifistisch-Socialistische Partij (PSP), uitgegeven in samenwerking met het IISG (afgerond).
- Documentatiearbeid ten behoeve van het *Compendium voor politiek en samenleving in Nederland* (onder redactie van H. Daalder en C.J.M. Schuyt).
- Documentatiearbeid ten behoeve van het jaarboek *Parlement en kiezer* (onder redactie van G.G.J. Thissen).
- Documentatiearbeid ten behoeve van de bundel van verkiezingspro-

- gramma's voor de Tweede-Kamerverkiezingen 1994, uit te geven in samenwerking met de Sdu (samensteller: prof.dr. I. Lipschits).
- 'Research Project on Western-European Communism'; onderzoeksproject gecoördineerd door S. Courtois (Centre d'Etude, d'Histoire et de Sociologie du Communisme; Université de Paris X, Nanterre).
  - 'Groupe de Recherche sur la Gauche en Europe'; onderzoeksproject gecoördineerd door M. Lazar (Centre de Recherches Politiques de la Sorbonne).
  - 'The makers of West European Institutions. A Biographical Dictionary'; biografisch woordenboek onder redactie van D.S. Bell (University of Leeds).
  - 'Opening van zaken'. Tentoonstellingsproject betreffende de (politieke) relaties tussen Nederland en Rusland/Sovjet-Unie in de twintigste eeuw; in samenwerking met het IISG en het Oost-Europa Instituut van de Universiteit van Amsterdam, alsmede het Instituut voor Geschiedenis en het Universiteitsmuseum van de Rijksuniversiteit Groningen.

Naast de hierboven vermelde ondersteuning van onderzoeksprojecten hebben individuele medewerkers van het DNPP geparticipeerd in onderzoeken en deelgenomen aan wetenschappelijke congressen, onder andere: European Consortium for Political Research (Leiden), Politicologenetmaal (Soesterberg), Groupe de Recherche sur la Gauche en Europe (Parijs), en PONTEG (Nijmegen).

In juli verbleef dhr. Voerman twee weken in Moskou om in het kader van zijn promotie-onderzoek naar de relatie tussen de CPN en de Komintern onderzoek te doen in het 'Rossijskij centr chranenija i izutsjenija dokumentov novejszej istorii' (Russisch centrum voor het beheer en de bestudering van documenten betreffende de eigentijdse geschiedenis). Deze instelling beheert het archief van de Komintern (betreffende de periode 1918-1943). Met het IISG worden de mogelijkheden onderzocht om te komen tot een geannoteerde bronnenpublicatie van documenten betreffende de CPN uit het Komintern-archief.

Verschillende onderzoeksresultaten werden vastgelegd in schriftelijke stukken. Het *Jaarboek 1992* van het DNPP werd eind maart gepubliceerd. De verschijning viel ook dit jaar weer aandacht in de media ten deel. In dit Jaarboek en daarbuiten verzorgden de stafleden van het DNPP in 1993 de volgende publicaties en papers:

- Betsy Pier, 'Inhoudsopgave Socialistisch Perspektief', in: Paul Denekamp, Bert Freriks en Gerrit Voerman, red., *Sporen van pacifistisch socialisme. Bibliografie en bronnen betreffende de PSP*, Amsterdam, 1993, 79-86.

- Joop Hippe, 'Een inconsequente visie van GPV en RPF', in: *Trouw*, 7 januari 1993.
- Marjolein Nieboer, "'Juffrouw Bits". Denkbeelden in Nederland over de (on)geschiktheid van vrouwen voor het bibliotheekberoep, 1900-1940', in: *Open*, 25 (1993), 9 (sep.), 319-323.
- Paul Lucardie, Kees van Kersbergen en Hans-Martien ten Napel, red., *Geloven in macht: de christen-democratie in Nederland*, Amsterdam, 1993.
- Paul Lucardie, 'De ideologie van het CDA: een conservatief democratisch appèl?', in: *Geloven in macht*, 39-58.
- A.P.M. Lucardie, M. Brinkman en D.Th. Kuiper, red., *Driestromenland: liberalisme, socialisme en christen-democratie in Nederland*, Leiden, 1993.
- A.P.M. Lucardie, 'Liberalisme', in: *Driestromenland*, 17-74.
- Paul Lucardie en Andrew Dobson, red., *The Politics of Nature: Explorations in Green Political Theory*, Londen, 1993.
- Paul Lucardie, 'Why would egocentrists become ecocentrists? On individualism and holism in green political theory', in: *The Politics of Nature*, 21-35.
- A.P.M. Lucardie, 'Politieke partijen', in: R.B. Andeweg, A. Hoogerwerf en J.J.A. Thomassen, red., *Politiek in Nederland*, Leiden, Nederland, Alphen aan den Rijn, 1993 (vierde druk), 59-76.
- Paul Lucardie, Ida Noomen en Gerrit Voerman, 'Kroniek 1992. Overzicht van de partijpolitieke gebeurtenissen van het jaar 1992', in: *Jaarboek 1992 DNPP*, Groningen, 1993, 13-52.
- A.P.M. Lucardie en H.-M. T.D. ten Napel, 'Van confessioneel naar liberaal-conservatief? De ontwikkelingen van het CDA vergeleken met christen-democratische partijen elders in Europa', in: *Jaarboek 1992 DNPP*, Groningen, 1993, 53-72.
- Paul Lucardie, 'De ideologie van het CDA: burgerlijk-liberaal, sociaal-conservatief of toch een geval apart?', in: *Civis Mundi*, 32 (1993), 1 (feb.), 22-25.
- Paul Lucardie, 'De ideologie van het CDA'. Paper gepresenteerd op het congres van de Nederlandse Kring voor de Wetenschap der Politiek, 3-4 juni te Soesterberg.
- A.P.M. Lucardie, 'R. Hillebrand, De antichambre van het parlement. Kandidaatstelling in Nederlandse politieke partijen - boekbespreking', in: *Acta Politica*, 28 (1993), 2 (apr.), 214-216.
- Paul Lucardie, 'Groen met scheutje rood trekt meer kiezers', in: *Trouw*, 3 augustus 1993.

- P. Lucardie, W.H. van Schuur en G. Voerman, 'Groen in gradaties. Een vergelijking tussen de leden van Groen Links en De Groenen', in: *Jaarboek 1992 DNPP*, Groningen, 1993, 186-210.
- P. Lucardie en G. Voerman, 'Sociale zekerheid zette coalitie onder druk. Kroniek van de Nederlandse politiek in 1993', in: *Nederlandse Staatscourant*, 22 december 1993.
- Paul Lucardie en Gerrit Voerman, 'Netherlands', in: *European Journal of Political Research*, 24 (1994), 4 (dec.), 501-503.
- Paul Lucardie, Gerrit Voerman en Wijbrandt van Schuur, 'Different Shades of Green: A Comparison between Members of *Groen Links* and *De Groenen*', in: *Environmental Politics*, 2 (1993), 1 (spring), 40-62.
- G. Voerman, eindred., E. de Jonge en H. van der Veen, *Tussen Finsterwolde en Moskou. Over de geschiedenis van het communisme in Oost-Groningen*, Scheemda, 1993
- G. Voerman, 'Inleiding', in: *Tussen Finsterwolde en Moskou*, 5-7.
- Gerrit Voerman, 'De tweede jeugd van het communisme in Groningen', in: *Tussen Finsterwolde en Moskou*, 103-122.
- G. Voerman, 'Premature *Perestroika*. The Dutch Communist Party and Gorbachev', in: David S. Bell, red., *Western European Communists and the Collapse of Communism*, Oxford, 1993, 157-171.
- Gerrit Voerman, Paul Denekamp en Bert Freriks, red., *Sporen van pacifistisch socialisme. Bibliografie en bronnen betreffende de PSP*, Amsterdam, 1993.
- Gerrit Voerman, '(Buitengewone) algemene vergaderingen en congressen van de PSP', in: *Sporen van pacifistisch socialisme*, 194-196.
- Gerrit Voerman, 'De leden en kiezers van de PSP', in: *Sporen van pacifistisch socialisme*, 197-215.
- G. Voerman, 'P.W.A. Cort van der Linden (1846-1935)', in: G.A. van der List en P.G.C. van Schie, red., *Van Thorbecke tot Telders. Hoofdpersonen uit de geschiedenis van het Nederlandse liberalisme vóór 1940*, Assen/Maastricht, 1993, 113-124.
- Gerrit Voerman, Klaasjan Hajema en Wijbrandt van Schuur, 'Drie bloedgroepen of een drie-eenheid? Het CDA-middenkaderonderzoek uit 1979 opnieuw geanalyseerd', in: Paul Lucardie, Kees van Kersbergen en Hans-Martien ten Napel, red., *Geloven in macht: de christen-democratie in Nederland*, Amsterdam, 1993, 97-115.
- Gerrit Voerman, 'De la confiance à la crise. La gauche aux Pays-Bas depuis les années soixante-dix', in: Pascal Delwit en Jean-Michel de Waele, red., *La gauche face aux mutations en Europe*, Brussel, 1993,

67-84.

- G. Voerman, '*Perestrojka avant-la-lettre*. De CPN en de hervormingen van Gorbatsjov', in: *Jaarboek 1992 DNPP*, Groningen, 1993, 99-118.
- Gerrit Voerman, 'Ook VVD is ambivalent over individualisering', in: *de Volkskrant*, 25 februari 1993.
- Gerrit Voerman, 'Labour between continuity and change. A triptych of Social Democracy in the Netherlands 1945-1992.' Paper presented at the conference of the Research Group on The Left in Europe, Paris, 14-15 May 1993.
- Gerrit Voerman, Klaas-Jan Hajema en Wijbrandt van Schuur, 'Het CDA-middenkader opnieuw bekeken: drie bloedgroepen of één gemeenschap?' Paper gepresenteerd op het congres van de Nederlandse Kring voor de Wetenschap der Politiek in Soesterberg, 3-4 juni 1993.
- Gerrit Voerman, 'Dales versus Cleio. Dreigende kaalslag in de BVD-archieven', in: *Socialisme en Democratie*, 50 (1993), 10 (okt.), 454-457.
- Gerrit Voerman, 'Rome of Dordt? Over de bloedgroepen in het CDA'. Lezing, gehouden op het symposium 'Van Schaepman tot Brinkman. De hergroepering van de christelijk geïnspireerde politieke partijen ARP, CHU en KVP in het CDA: continuïteit of discontinuïteit?' Katholieke Universiteit Nijmegen, 16-17 december 1993.

Relaties met instellingen en het onderwijsveld

De politieke partijen zijn vanzelfsprekend de belangrijkste organisaties waarmee het DNPP contacten onderhoudt. Van alle partijen ontving het DNPP - deels gratis - periodieken, brochures, nota's en rapporten. Van sommige partijen werden ook archivalia ontvangen. Op het wetenschappelijke vlak participeert het DNPP in het landelijk Postdoctoraal Opleidingsprogramma Negentiende en Twintigste Eeuwse Geschiedenis (PONTEG; een zogeheten 'AIO-netwerk'). Dhr. Lucardie onderhield namens het DNPP de contacten met de Stichting Burger-schapskunde te Leiden; dhr. Voerman met het IISG en met de Stichting Film en Wetenschap - Audiovisueel Archief.

In de vorige paragraaf werden reeds enkele contacten op onderzoeksgebied met universitaire instellingen genoemd. Daarnaast werden in 1993 door medewerkers van het DNPP ook gastcolleges gegeven en cursussen verzorgd of ondersteund. Zo waren in april en mei studenten van de afstudeervariant Journalistiek van de Rijksuniversiteit Groningen in het kader van hun studie enkele weken op het DNPP werkzaam. Dhr. Voerman gaf in mei en juni enkele inleidingen over de bestanden van het DNPP voor geschiedenisstudenten van de Rijksuniversiteit Groningen. In oktober verzorgde hij eenzelfde lezing voor een groep cursisten

van de Seniorenacademie. In november hield dhr. Voerman een gastcollege over de Nederlandse politieke partijen in het kader van het politicologie-college dat door de sectie politieke wetenschappen van de Faculteit der Rechtsgeleerdheid wordt gegeven. Dhr. Lucardie nam onder andere in januari deel aan een door de Universiteit van Amsterdam georganiseerd debat over rechts-extremisme en in maart aan een symposium op de Erasmus Universiteit in Rotterdam over de positie van het CDA in de Nederlandse politiek. In oktober verzorgde hij een gastcollege aan Queen's University, Kingston (Canada) over 'Green Politics in Europe'.

Bijzondere activiteiten

Ook dit jaar ontwikkelde het DNPP weer diverse bijzondere activiteiten. Hier worden de voornaamste genoemd.

Op 22 januari werd in Groningen een symposium gehouden over het Nederlandse liberalisme onder de titel 'Van Thorbecke tot Telders. De actualiteit van de liberale traditie in Nederland'. Sprekers waren prof.dr. J.Th.J. van den Berg en prof.dr. E.H. Kossmann. Op de bijeenkomst, die was georganiseerd door het DNPP en de Prof.Mr. B.M. Teldersstichting, werd aan mr. F. Bolkestein - fractievoorzitter van de VVD in de Tweede Kamer - het eerste exemplaar overhandigd van de bundel *Van Thorbecke tot Telders. Hoofdpersonen uit de geschiedenis van het Nederlandse liberalisme vóór 1940*.

Op 27 november werd in het Veenkoloniaal Museum te Veendam de tentoonstelling 'Tussen Moskou en Finsterwolde' geopend. In de verwezenlijking van deze expositie over het communisme in Oost-Groningen had het DNPP een belangrijk aandeel. Bij de opening werd het eerste exemplaar van het gelijknamige boek door dhr. Voerman overhandigd aan G. Lameris, de laatste politiek secretaris van het voormalige CPN-district Groningen.

Op 7 december werd in Amsterdam ter gelegenheid van de verschijning van *Sporen van pacifistisch socialisme. Bibliografie en bronnen betreffende de PSP* een symposium belegd over 'de derde stroming in de Nederlandse arbeidersbeweging'. Organisatoren waren het IISG en het DNPP. Oud-PSP-voorzitter J. Vogt nam het eerste exemplaar van de bibliografie in ontvangst.